

A magyar kir. csendőrség rendszeresített

Csendőr- kerület	Ezredes	Alezredes	Órnagy	I. II.		Főhadnagy	Hadnagy	Számvivő				Örmester			Örsvezető		
				száza- dos	száza- dos			főhadnagy	hadnagy	gyalog	lovas	összesen	gyalog	lovas	összesen		
																I. II.	I. II.
I.	1	1	1	4	9	10	39	2	1	2	2	29	.	26	159	.	159
II.	1	1	1	5	9	14	39	1				20	6	26	134	24	158
III.	1	1	1	6	9	12	39	2				23	13	36	97	56	153
IV.	1	1	1	4	9	15	39	1				27	1	29	151	14	165
V.	1	1	1	4	9	12	39	1				24	.	24	143	.	143
VI.	1	1	1	4	9	16	39	1				26	.	26	184	.	184
Összesen	3	3	6	18	9	40	39	2	1	2	2	150	20	170	868	94	902

Ehhez a m. kir. horv.-szlav. csendőrség

Horvát- szlapon.	1	1	1	3	1	8	6	1	.	.	.	24	.	24	208	.	208
Főösszeg	4	4	7	21	10	48	45	3	1	2	2	174	20	194	1076	94	1170

Kitüntetések

(az 1891. október 1-től 1892. szeptember 30-ig terjedő időszakban).

I. Jelvényes kitüntetést nyertek:

1. Widitscher Adolf, m. kir. I. sz. csendőrkerületbeli örsvezető.

Az 1891. év augusztus havában történt, hogy egy öt főből álló rablóbanda Romániából Hunyadmegyébe betörve, több helyen merész és kegyetlen rablásokat követett el, míg végre még ugyanazon hónapban

állománya 1892. évi november hó 1-vel.

Csendőr			Főösszeg					Ö r s				Polgári alkalm.					
gyalog	lovas	összesen	Tiszt	Legénység ör- mestertől lef.			Szolgál. ló	Szárny	Szakasz	Tiszti különítm.	Pótló-keret	gyalog	vegyes	lovas	összeg	Irnok	Irodaszolg.
				gyal.	lovas	össz.											
802	.	802	17	990	.	990	.	4	8	.	.	153	.	.	153	1	2
633	146	779	22	787	176	963	176	5	12	.	.	132	1	27	160	.	2
517	298	815	22	637	367	1004	362	4	10	1	1	102	2	56	160	.	2
744	76	820	22	923	91	1014	91	4	13	.	.	158	.	14	172	1	2
671	.	671	19	838	.	838	.	4	10	.	.	148	.	.	148	1	2
805	.	805	23	1015	.	1015	.	4	14	.	.	187	.	.	187	1	2
4172	520	4692	125	5190	634	5824	629	25	67	1	1	880	3	97	980	4	12

ideiglenesen rendszeresített állomány

729	.	729	22	961	.	961	.	4	12	.	.	216	.	.	216	.	2
4901	520	5421	147	6151	634	6785	629	29	79	1	1	1096	3	97	1196	4	14

egy ily rablási kísérlet alkalmával egy csendőr-járőr által meglepetve; elkeseredett küzdelemben a járőrnek vitéz és erélyes magatartása által megsemmisítettett.

Miután ugyanis a rablóbanda a Romániából történt betörés után augusztus hó 2-án Kis-Kátán, 22-én Ludesd községekben rabolt; a 23-ára menő éjjelen Kis-Oklóson, Dávid Ábrahám korcsmárosnál tört be és azt kirozgatva, rabolni kezdett.

A véletlen azonban úgy akarta, hogy a piski-telepi örsről 22-én szolgálatba vezényelt Widitscher Adolf örsvezető és Fleischer János csendőrből állott

járőr Kis-Oklósra ugyancsak a 23-ára menő éjjen megérkezzék s az előirt pihenés végett a községi birónak a Dávid Ábrahám korcsmájával szomszédos házába betérjen. S midőn a biró csürjében teljes felszereléssel lenyugodtak volna, kevés idő multán hozzájuk sietett a biró s jelentette, hogy a szomszédos korcsmában alighanem rablók garázdálkodnak, mivel a korcsmáros kiabálva jajveszékel. A járőr rögtön a korcsmához sietett, de oda bemenni nem tudott, mert az ajtó belülről be volt támasztva; így tehát Widitscher örsvezető egyelőre az ajtónál megállva figyelni kezdett s a belülről hallott susogásból megtudta, miszerint a járőr odaérkeztét a rablók észrevették. Ezért tehát az örsvezető az ajtó kinyitását követelte, mire észlelhető volt, hogy a rablók közül többen az ajtótól eltávozva a korcsmaszobába beszaladtak, mig — a mint a járőr később megtudta — egy rabló a korcsmáros hálószobájából az ablakon keresztül megugrott.

Az örsvezető, nehogy a rablók elszökhessenek, maga a konyhaajtónál maradt, járőrtársát pedig a ház végére küldötte, a hol két ablak nyilott a kertre s ezen helyes intézkedések megtétele után újra felszóllította a rablókat a megadásra, a mire válaszul a rablók kihívó és ócsárló kifejezések kiabálása között rendkívül heves revolver tüzelést intéztek a csendőrök állásai ellen, minek folytán a csendőrök is a tüzelést megkezdve, az örsvezető a konyha ajtajától a korcsma ajtaján keresztül négy lövést intézett a korcsmaszobába s ezen lövések egyikével Peszterián Andre rablót úgy lőtte keresztül, hogy azonnal összerogyott s másnap reggel sebébe belehalt. — Majd a kölcsönös tüzelés során az örsvezető első állásából a kőgrádicsra is kijövén, egy ily alkalommal — miután holdvilágos éjjel volt — észrevette, a mint az egyik rabló a kert felőli ablakon épen szökni akar, mire azután egy jól irányzott s azonnali halált okozott lövéssel ezen rablót is, névszerint Hajk Simont, leterítette.

Ezen eredményes tüzelésnek azután azon következménye lett, hogy a korcsmában még benn levő két rabló, társaik elestén megrémülve és ez által megfélemlítve, kikiáltott, hogy magukat megadják, — de azért az ajtót kinyitni nem akarták. Az örsvezető erre két polgári egyén segítségével a korcsmaajtót befedezte s a sötét korcsmaszobába berohant és az ajtó mögé elbujt egyik rablót szuronyszurással súlyosan megsebesítette, minek következtében azután a negyedik rabló is előjött s mindketten megbilincseltetvén, később az igazságszolgáltatás kezébe adtak. — Az ötödik rablót 2 nappal később a hunyadi havasokon egy csendőrjárőr szintén letartóztatta s ily módon az egész rablóbanda megsemmisítve lett.

Hogy **Widitscher** örsvezető ezen küzdelemben, melyet tényleg ő egyedül folytatott 4 rabló ellen, mily elszánt és vitéz, mindemellett hidegvérü magatartást tanusított, annak fényes bizonyága azon körülmény, hogy eleinte teljesen fedezék nélküli, később pedig csakis részben fedezéket nyújtó állása ellen a rablók rendkívül heves tüzelést intéztek s a nagyszámú lövedékek állása körül csapódtak be, sőt a második rabló lelövése végett e sűrű golyóhullás között kellett az alkalmas pontra átfutnia, — s mindezen imminens életveszély között is ezen altiszt kötelesség-hűsége által vezéreltetve nem tágitott s a kemény tusát szívós és vitéz kitartással és kérlelhetlenül s határozott erélye által győzelmesen keresztülvívta.

Minthogy tehát ezen altiszt ily módon katonai erényeinek kiválóan fényes tanujelét adta s az ország lakosságát egy kegyetlen és veszélyes rablóbanda garázdálkodásaitól — ezen bandát megsemmisítvén — megszabadította s ez által a csendőrség jó hírnevét s a testület fegyverbecsületét újra ily kimagasló ténnyel gyarapította: mindezek alapján Ő cs. és ap. Kir. Felsége 1892. évi február hó 22-én Budapesten kelt legfelsőbb elhatározásával **Widitscher Adolf** örsvezetőnek a közbiztonsági szolgálatban fegy-

verrel kiküzdött jeles érdemei elismeréseül s legmagasabb jutalmául a *koronás ezüst érdemkeresztet* legkegyelmesebben adományozni méltóztatott; míg *Fleischer* János csendőrt* ugyanezen alkalommal tanúsított bátor és előljáróját odaadással támogató helyes magatartásaért a m. kir. honvédelmi minister ur dicsérő okirattal látta el.

*

2. **Srećec András**, magyar királyi horvát-szlavon csendőrörsvezető czimz. őrmester eddig közel 19 éve s e közül 17 éven felül a csendőrségnél szolgál. Ezen sok évi szolgálata alatt éber ügybuzgalma s kiválóan a közbiztonsági szolgálatban tanúsított eredményteljes működése által magát kitüntette, kötelességérzettel párosult kitartása és megbízhatóságánál fogva előljárói által mindég a legfontosabb örsökre osztatott be és sokszor a legkényesebb s legnehezebb feladatokkal bízott meg, mely bizalomnak **Srećec** cz. őrmester mindég teljes megelégedésre megfelelt; minek következtében a magyar kir. horv.-szlav. csendőrparancsnokság őt három izben a napi parancsban nyilvánosan megdicsérte, három izben pedig dicsérő okirattal látta el, azonkívül több izben részesült pénzbeli jutalmazásban.

Annak jellemzésére, hogy e kiváló altiszt mily eredményteljes s dicséretes működést fejtett ki, a sok közül csak a következő legujabban előfordult két eseményt akarjuk kiemelni.

1. Az 1890. évi október hó 12-én a voćini uradalom intézője, Molnár József a legkegyetlenebb módon orvul agyonüttetett és pár ezer frtnyi pénzétől megfosztatott.

Bár a voćini csendőrörsön beosztott legénységnek buzgó és dicséretes működése folytán csakhamar sikerült néhány parasztot nyomós gyanuokok alapján letartóztatni, a bíróság azokat rövid idő múlva — bizonyítékok hiányában — szabadlábba bocsátotta s

* L. 139-ik lapon.

így a közvélemény ezen rablógyilkosságot kideríthetetlennek vélte.

Srećec cz. őrmester, ki ekkor a Voćintól jól messze eső pakraci örs parancsnoka volt, — bár a rablógyilkosság színhelye nem az ő felügyeletére bizott tehát nem is az ő felelőssége alatt álló örskerületben feküdt, — titokban az egész környéken erélyesen s fáradhatlanul nyomozott bizonyítékok után, melyek alapján a valódi tetteket kideríteni lehetne.

Egy fél év múlva azaz 1891. évi június hó közepén Srećec cz. őrmester egyszerre a csendőrparancsnokságtól 10 csendőrnek a pakraci örsön való összpontosítását kérte és csakugyan sikerült neki most — a kezei közt levő terjedelmes bizonyító adatok alapján — három különböző községben, egy éj folyamán, 5 parasztot mint Molnár gazdasági intéző gyilkosait letartóztatni, kik tettöket be is vallották és ennek alapján az igazságszolgáltatás kezére adattak.

Hogy mily érdemeket szerzett magának Srećec cz. őrmester ezen büntény kinyomozása alkalmával, azt legjobban bizonyítja azon körülmény, hogy az eszéki kir. törvényszék elnökének az eszéki csendőrszárnyparancsnoksághoz intézett átiratában tüzetesen kiemeli, hogy mily nehézséggel járt a letartóztatott gonosztevőkre a rablógyilkosságot rábizonyítani és hogy ez csak annak köszönhető, mikép Srećec cz. őrmester nagy körültekintéssel s fáradhatlan szorgalommal előbb a szükséges bizonyítékokat megszerezte és csak azután eszközölte a tettesek letartóztatását.

2. Az 1891. évi május hó 6-án Pakrac mezőváros és környékén felhőszakadás pusztított, minek folytán a Pakra patak annyira megdagadt, hogy a hőmpölygő vztömegek sok helyütt mélyedéseket és gödröket vájtak ki, más helyütt pedig a meglevő mélyedéseket beiszapolták, a nélkül, hogy ezt észre lehetett volna venni.

Ezen körülmény azonban sokaknak majdnem éle-

tükbe került, mert a nép a megszokott gázlón áthaladni akarván, sokan úgy gyalog mint kocsin a nem gyanított mélyedésekbe kerültek vagy az ujonnan keletkezett homokbuczkákon megakadtak.

Csakis Srećec cz. őrmester éberségének és önfeláldozó bátorságának köszönhető, hogy emberéletben és vagyonban kár nem esett. Srećec cz. őrmester ez alkalommal a megdagadt Pakra patak hullámaiból Kottarina Jakabot három gyermekével, továbbá Kreić Józsefet fiával — utóbbiakat a lovaikkal és kocsijukkal együtt, — végül Dakos Cesart — szintén lovaival és kocsijával — saját életének nagymérvű veszélyeztetésével a biztos haláltól megmentette.

Mindezeknél fogva Ő Cs. és ap. Kir. Felsége 1891. évi deczember hó 12-én Bécsben kelt legfelsőbb elhatározásával ezen különben is jól minősített altisztnek a közbiztonsági szolgálat terén hosszabb időn át szerzett érdemeinek elismeréseül, valamint bajtársainak hasonló tevékenységre való buzdításaul a *koronás ezüst érdemkeresztet* legkegyelmesebben adományozni méltóztatott.

*

3. Várhelyi Márton, m. kir. III. sz. csendőrkerületbeli őrmester 1875. évi november hó 11-én a fenállott cs. kir. országos csendőrparancsnoksághoz felavatott s így megszakítás nélkül 17 éven felül a csendőrségnél szolgál.

Ezen sok évi szolgálata alatt példás minősültsége, éber ügybuzgalma és kiválóan a közbiztonsági szolgálatban tanusított eredményteljes működése által magát hivatásában kitüntette, kötelességérzettel párosult kitartása és megbízhatósága által előljáróinak teljes megelégedését és bizalmát kiérdemelte, alantásainak pedig követendő például szolgált.

Különösen az Aradmegye területén fekvő világosi örsön, melynek néhány hó leszámításával már 10 év óta parancsnoka, nyílt alkalma magának kiváló érdemeket szerezni, megfelelő azon bizalomnak, melyet parancsnoka beléje helyezett akkor,

midőn őt választotta ki ezen veszélyes vidék közbiztonsági viszonyainak rendbehozatalára.

Ugyanis Aradmegye ezen részében a bűncselekmények minden neme el volt terjedve és már ijesztő mérvet öltött akkor, midőn a csendőrségnek 1882. évben Magyarországon történt szervezésekor a világosi őrs vezetését Várhelyi őrmester átvette. Ő itt első sorban a legnagyobb gonosztevők leálcázása és a legsúlyosabb bűntények felderítése által törekedett őrskerületében a közbiztonságot helyreállítani, a mi neki fényesen sikerült is; a mennyiben a bűnesetek csakhamar kevesbedni kezdtek, mivel a legveszélyesebb gonosztevők a fogházba kerültek és az őrskerületben tartózkodó, — mintegy 300 közártalmu egyén Várhelyi őrmester fáradhatlan és észszerű ellenőrzése folytán, majdnem teljesen meg lett fékezve s ha közülök egyik-másik időnként a közbiztonságot meg is zavarja, gonosz tettének gyümölcseit nem élvezheti, mert Várhelyi őrmester minden mozdulatukat és bűnös összeköttetéseiket nyilvántartván, az illetőt csakhamar az igazságszolgáltatás kezébe szolgáltatja.

Ezen buzgó és derék altiszt a világosi őrsön töltött 10 év alatt — az eseményjelentések szerint — 200-nál több lényegesebb bűntényt derített ki és körülbelül 460 gonosztevőt szolgáltatott át az illetékes bíróságoknak. — Különösen a gyilkosságok kiderítésénél ért el szép sikereket, a mint ezt az alább részletezendő néhány kiválóbb eset is mutatja.

1. Pap Tivadar, az aradmegyei Kovaszincz község jegyzője 1885. évi augusztus hó 9-én este nyílt utcán, egy ismeretlen bérgyilkos által agyonlövetett.

A gyilkosság megtörténte után négy órával Várhelyi őrmester már a helyszínén megjelent és a nyomozást megkezdette; de ezt igen megnehezítette azon körülmény, hogy Kovaszincz község lakosságának nagyobb része a meggyilkolttal ellenséges viszonyban élt s így az őrmester a nyomozás körül támogatást nem csak hogy nem várhatott, hanem inkább arra számíthatott, hogy őt a nagyobbbrészt

vérengző természetü, egymással szorosán összetartó közártalmú egyénekből álló lakosság félrevezetni igyekezend.

De Várhelyi nem rettenve vissza az elébe gördülő akadályoktól: igen fáradságos és felette ügyes, észszerű nyomozás során a legrövidebb idő alatt a tettest Szekcsán György mezőcsősz személyében, a felbujtókat az ottani községi bíró, a lelkész, a kereskedő és egy tehetős földműves személyében kiderítette és letartóztatta.

Már magában véve azon körülmény, hogy a bergyilkosok között a községi bíró és a lelkész is szerepeltek, elég tanubizonyság arra, mily nehézségekkel kellett Várhelyi őrmesternek a nyomozásnál megküzdenie, mily ügyességgel, óvatossággal és tapintattal kellett eljárnia, — s valóban csakis az ő kitűnő személyi és helyi ismereteinek köszönhető, hogy e bűntény szerzői és tetteise kiderítették.

2. Lukács Máté, kőrösvölgyi vasuti őr 1886. évi január hó 2-án este Aradmegye Pankota község határában meggyilkoltatott és kirabolttatott.

A tett elkövetésével eleinte a közeli cigányok gyanúsítottak és a helyszínére kiszállott vizsgáló bíró erős gyanuokok alapján két cigányt le is tartóztatott és a kir. törvényszékhez be is kísértetett.

Várhelyi őrmester a vizsgáló bíró eltávozása után a nyomozást erélyesen folytatta, mert bő tapasztalatai alapján a két cigány bűnösségéről épen nem volt meggyőződve és azon gyanút is táplálta, hogy a gyilkosság nem is rablás céljából, mint inkább boszúból követtetett el. Ezen feltevésből kiindulva az őrmesternek igen ügyes, hat napig tartott, igen fáradságos nyomozás után sikerült a valódi tetteiket Vontyán Tódor és Rusza Juon pankotai lakosok személyében kideríteni, kik beismerték, hogy ők a pankotai korcsmában a meggyilkolttal mulattak és midőn a vasuti őr a korcsmából eltávozva Vontyán Tódor dohányzacskóját magával vitte, ők utána siettek s őt egy km.-nyire a határban el is érték,

hol a dohányzacskót tőle elvéve, őt annyira megverték, hogy eszméletlenül a földön fekvé maradt. Visszatérőben eszökbe jutván, hogy ha a bántalmazott őket felismerte, ők bajba kerülhetnek; ennél fogva meggyilkolását elhatározván, visszafordultak és az eszméletlenül a földön fekvő Lukács Máté vasuti ör fejét bot- és baltaütésekkel teljesen összetörték és azután tőle mindent elraboltak.

Így sikerült Várhelyi örmesternek a valódi tetteseket a bíróságnak átadni, az ártatlanul letartóztatott két cigényt pedig hat napig tartott fogság után kiszabadítani.

3. Abend Sándor, Aradmegye, világosi kovácsmester 1886. évi június hó 1-én déli 12 óra után szobájában átmetszett gégevel holtan találtatott.

Várhelyi örmester a nyomozást azonnal megindította, — de sem ő, sem az időközben a helyszínre kiszállott vizsgálóbíró a nyomozásnál a legkisebb támpontra sem támaszkodhattak, sőt egyesek az esetben öngyilkosságot véltek felismerni.

Bár a vizsgálóbíró eredménytelenül visszavonult és a kovácsmester hült tetemei eltemettettek; Várhelyi örmester nem tekintette az ügyet befejezettnek, hanem a nyomozást kiváló szakértelemmel és fáradtságot nem ismerő buzgalommal addig folytatta, míg annyi bizonyítékot sikerült szereznie, hogy azok súlya alatt a meggyilkolt szolgálatában állott Sztojan Tódor kovácsinas a tettet töredelmesen bevallotta, tettének indokául felhozván, hogy gazdája őt rossz bánásmódban részesítette és azért azt annak reményében gyilkolta meg, hogy annak helyét mint kovácsmester majd ő fogja elfoglalhatni. A gyilkosságot Sztojan oly elővigyázattal, megfontolással és számítással követte el, hogy ő reá eleinte a gyanú árnyéka sem esett és csakis az örmester lankadatlan buzgalmának és rendkívül ügyesen keresztülvitt nyomozásának köszönhető, hogy e rejtélyes gyilkosság valódi tettese felfedeztetett és megérdemlett büntetését elnyerte.

Ily módon becsülettel szolgálva, Várhelyi Márton őrmester nehéz hivatásának mindég lelkiismeretes és teljes betöltése által úgy előljárói megelégedését, mint a törvénykezési és közigazgatási hatóságok elismerését, valamint a lakosság háláját és tiszteletét magának kivívta; e mellett kifogástalan minősítéssel bír és a közbiztonsági szolgálatban mind- eddig tanúsított buzgó működéseért több megdicsé- résben és kétszer pénzbeli jutalomban részesült: miért is Ő Cs. és ap. Kir. Felsége 1892. évi április hó 28-án Schönbrunnban kelt legfelsőbb elhatározá- sával ezen jeles altisztnek, a közbiztonsági szolgál- latban szerzett érdemei elismeréseül a *koronás ezüst érdemkeresztet* legkegyelmesebben adományozni méltóztatott.

*

4. **Pintár János**, a magyar királyi horvát-szlavon csendőrparancsnokság állományába tartozó címzetes őrmester, 1870. évi márczius hó 3-án a cs. és kir. 78. sz. gyalogezredhez besoroztatott és 1871. évi november hó 1-én az akkor fennállott cs. kir. 8. sz. országos csendőrparancsnoksághoz áthelyeztetett.

Hogy hosszú szolgálati ideje alatt mily eredmé- nyesen működött, annak legfényesebb bizonyítéka azon körülmény, hogy ezen idő alatt nyolcz ízben részesült nyilvános dicséretben és dicsérő okirattal való ellátásban; de legszebb tanujelét ügybuzgósá- gának és személyes bátorságának ezen altiszt a leg- újabb időben adta, midőn neki 1891. évi július hó 29-én a hirhedt Horvát-Bakonya Jóska nevű rabló- gyilkost ritka körütekintéssel és ügyességgel kézre kerítenie sikerült.

Ezen igen vakmerő és veszedelmes tolvaj és rabló több éven át rettegésben tartotta Szlavonia északi részét, valamint Magyarország délnyugoti megyéit.

Pintár czimz. őrmester, mint a Verőcze megyei orahovicai őrs parancsnoka régi időktől fogva üldözte ezen gonosztevőt és már az 1887. évben sikerült neki az őrskerületéhez tartozó Zdence pusztán Ba-

konyát, ki forgópisztolylyal védte magát, elkeseredett küzdelem után letartóztatni és a kir. törvényszéknek átadni, de a gonosztevő csakhamar kiszökött a törvényszék börtönéből és még nagyobb mértékben, mint eddig veszélyeztette a közbiztonságot.

Midőn Bakonya 1889. évi április hó 9-én a herceg Schaumburg-Lippei uradalomban alkalmazott Javornik Ernő erdészsegédet a bušetini szőlőhegyekben meggyilkolta, a hatóságok újra elrendelték körözését, de mindannak daczára hogy a herceg Schaumburg-Lippei uradalom a gyilkos kézrekerítéseért 200 frtnyi jutalmat tűzött ki, hosszú ideig nem sikerült nyomára jutni, mert a csendőrséget, — a gyilkos boszújától való féltében, — senki sem merte nyomozásaiban támogatni vagy a gonosztevő tartózkodásáról és mozdulatairól értesíteni. Végre 1889. évi deczember hó 15-én egy csendőrjárőr a garešnicai járáshoz tartozó Pašian községben véletlenül Bakonyára és egy czinkostársára bukkant; de alig pillantották meg a rablókat, már azok erős tüzelést kezdetek a csendőrök ellen, kik csakhamar súlyosan megsebesülve a harctéren maradtak, míg a rablók kisebb sérülésekkel elmenekültek. Alig pár hónappal később, 1890. évi február hó 3-án Bakonya még két czinkostársával, fényes nappal s teljesen felfegyverkezve behatoltak a verőczei járásban fekvő Spičić-Bukovac község községházába, honnan az összes jelenvoltakat erőszakkal kikergetvén, a községi pénztárt kirabolták. Az előljárósági tagok annyira meg voltak rémülve, hogy közülök senki sem mert a rablóknak ellentállani és míg félelmükből kissé felocsudva a támadásról a csendőrséget értesítették és az a helyszinén megjelent; a rablók már régen elmenekültek s nyomuk nem volt többé föltalálható.

Ezen utóbb leirt esemény után a csendőrség ketőzött erélylyel nyomozta Bakonyát, ki ruháit és arczkifejezését is — mesterséges uton — minduntalan megváltoztatván, hosszabb időn át kijátszotta

az őt üldöző csendőrök minden igyekezetét, a mi neki annál is könnyebben sikerült, mivel a boszújától féltő köznép nem hogy nyomára vezette volna a csendőröket, hanem őt bujdosásában minden módon elősegítette. — Végre 1891. évi június hó 18-án sikerült egy, a gornij-miholjaci vásáron szolgálatot teljesítő csendőrrjárőrnek Bakonyát, ki épen három lopott lovon akart a vásáron tuladni, egy korcsmában meglepni és kellő elővigyázat mellett bátor elszántsággal letartóztatni. A járőr Bakonyát a lopott lovakkal még az nap a slatinai kir. járásbiróságnak adta át, de az elvetemedett gonosztevő már a legközelebbi éjjelen ismét — most már másodszor — kiszökött a börtönből és még szökése közben kirabolt egy fiatal embert.

A rögtön bevezetett nyomozás most sem vezetett rögtön eredményre, míg **Pintár** czimz. őrmesternek végre sikerült eme veszedelmes rablógyilkost letartóztatni és végleg ártalmatlanná tenni. **Pintár** czimz. őrmester ugyanis minden balsiker daczára nem szünt meg Bakonya felől folyton tudakozódásokat szerezni és kivált összeköttetései által azt igyekezett elérni, hogy a mint Bakonya az orahovaci örskerületben mutatkoznék, erről ő besugói által rögtön tudomást nyerjen.

Ezen helyes intézkedésnek meg is volt a kivánt eredménye; a mennyiben 1891. évi július hó 29-én este 8 órakor egyik besugója az örsön megjelent és neki tudtul adta, hogy aznap Bakonya a našicei járásban fekvő Bankovci község egyik korcsmájában tartózkodott. Bár az örsön kivüle senki sem volt otthon, **Pintár** cz. őrmester a sötét éjszaka és a gonosztevő ismert veszélyessége daczára nem habozott, saját életének kockáztatásával is, a rablógyilkos elfogatását megkísérteni. Ezen bátor elhatározásától vezéreltetve, **Pintár** cz. őrmester egy pandur és **Strasser József** községi előljáró kíséretében azonnal Bankovcira indult, hová éjjel 11 órakor érkeztek. A megjelölt korcsmában megtudták, hogy Ba-

konya a délután folyamán ott tartózkodott, de éjjelre a község kondásához tért be nyugodni.

Pintár cz. őrmester kísérőit a legnagyobb elővigyázatra figyelmeztetve, észrevétlenül megközelítette a kondás gunyhóját, hol a kulcslyukon át csakugyan megpillantotta Bakonyát, ki az asztalra könyökölve aludt. Ezen kedvező alkalmat felhasználva, mindhárman betörtek az ajtón és Pintár cz. őrmester a szuronyt Bakonya torkának szegezve, őt megadásra szólította fel, ki álmából ekként felriasztva forgópisztolya után akart nyulni, de abban a pillanatban Strasser községi előljáró őt hátulról megragadta, mire mindketten a lóczán át, melyen Bakonya ült, hátra a földre estek. Most elkeseredett kézi tusa fejlődött ki a gonosztevő, valamint az őt támadó Pintár cz. őrmester s a községi előljáró között, mi közben a helyzet az által vált még veszélyesebbé, hogy dulakodás közben az asztalon elhelyezett gyertya feldőlve, elaludt s így a sötétségben az őrmester a fegyverét nem használhatta a nélkül, hogy a községi előljárót a megsebesítés veszélyének ki ne tegye. Végre sikerült hosszas küzdelem után Bakonya kezéből a forgópisztolyt kicsavarni és őt megbilincselni.

Az így ártalmatlanná tett gonosztevőt az őrmester a községi pandur segélyével Orahoviczára akarta szállítani, de utközben Bakonya a bilincsektől megszabadulni akarván, kétszer is a földre dobta magát s nem akart tovább menni, minek következtében az őrmesternek kocsit kellett felfogadni, melyen azután a rablógyilkost akadálytalanul beszállította az eszéki kir. törvényszék börtönébe. A földi büntetés azonban most sem érhetette el Bakonyát, mert az három nappal a börtönbe történt beszállítása után, 1891. évi augusztus hó 3-án meghalt és pedig — mint a bíróilag eszközölt bonczolás kiderítette — annak folytán, hogy valószínűleg a küzdelemben kifejtett nagy erőmegfeszítésben tüdejének egyik ere megpattant és így belső elvérzés következett be.

Miután tehát **Pintár** cz. őrmester 20 éven felül csendőrségi szolgálata alatt ügybuzgó szolgálat teljesítése által a közbiztonság fentartása és helyreállítása körül oly sok érdemeket szerzett és mivel — a mint fennebb leirtuk — egy veszélyes rablógyilkos letartóztatása csakis körültekintő intézkedéseinek s személyes bátorságának köszönhető, mi által egy egész vidék nyugalmát helyreállította és a csendőség jó hírnevét öregbítette: ezen érdemei elismerésül Ő Cs. és ap. Kir. Felsége 1892. évi február hó 22-ikén Budapesten kelt legfelsőbb elhatározásával **Pintár János** cz. őrmesternek *a koronás ezüst érdemkeresztet* legkegyelmesebben adományozni méltóztatott.

*

II. A magyar kir. honvédelmi miniszter úr ő Nagyméltóságának dicsérő elismerésében részesültek:

1. *Czimbalmos* József címz. őrmester,
2. *Csuka* Mátyás örsvezető,
3. *Izsák* Márton címz. örsvezető,
4. *Szabó* Lajos és
5. *Rusz* Péter csendőrök a m. kir. I. sz. csendőrkerület állományában.

Madrigán György rabszökevény és veszélyes fegyveres csavargó a f. pótságai és a szomszédos a. járai havasok s havasi községek lakóit több éven át rettegésben tartotta. Nagyszámú büntársakkal szövetségbe, a legvakmerőbb betörések egész sorozatát követte el és hogy rendszeres rablóbandát nem alakított, az csak annak köszönhető, hogy az offenbányai és a. járai örsök legénysége őt folytonos üldözéseivel zaklatta s ebbeli terveinek kivitelében megakadályozta.

Hogy daczára a rendkívüli tevékenységnek és ügybuzgóságnak, melyet a nevezett örsök 9 hónapon át kifejtettek, csak 1888. évi január hó 1-én sikerült ezen hirhedt gonosztevőt és 31 tagból álló bünszövetkezetét kézre keríteni, annak legfőbb oka az

volt, hogy ezen bünszövetkezet az egész havast behálózta, élelmezéséről és elrejtéséről nagyszámú orgazdái állandóan gondoskodtak és az üldöző csendőrség minden mozdulatáról értesítették s végül, mivel a f. pótsági község előljárósága a csendőrséget működésében csak akkor kezdte hathatósabban támogatni, midőn a régi lusta falusi biró helyébe egy erélyes, ügybuzgó biró választatott Oara Tódor személyében, ki ezután a csendőrség minden vállalatát egész odaadással elősegítette.

Madrigán kézrekerítéseért a legnagyobb elismerés *Czimbalmos* József akkori örsvezetőt, most czimz. örmestert illeti, ki a helyzet nehézségeit már kezdetben felismerve, az elfogatást megelőző üldözés alkalmával minden lehetőt elkövetett a siker biztosítására; ő a Madrigán garázdálkodásai által legtöbb kárt szenvedett lakosság megbizhatóbb részét dohány-nyal és itallal magához kecsegtetve, velük szövetkezett, a falusi birónak pénzbeli jutalmat kilátásba helyezve, őt azon feladattal bizta meg, hogy Madrigánt s társait éjjel-nappal lesse és mihelyt tartózkodását kipuhatolta, úgy az alsó-járai, mint az offenbányai örsöt haladéktalanul értesítse, hogy így az üldözés két oldalról történvén, a siker annál biztosabb legyen.

Ámde *Czimbalmos* czimz. örmester ezen bizalmi emberei, a mint 1887. évi december hó 31-én Madrigán rejtekét kipuhatolták, értesítették ugyan rögtön az offenbányai örsöt, hanem magát *Czimbalmos* czimz. örmestert nem, mivel ők egyesülve az offenbányai örs legénységével, elég erősöknek vélték magukat a vállalat kivitelére. Így történt, hogy *Csuka* Mátyás örsvezető vezetése alatt, *Izsák* Márton, *Szabó* Lajos és *Rusz* Péter csendőröknek, valamint a falusi biró s szövetséges társainak sikerült Madrigánt a fácza-albai havasi rejtekében meglepni és elfogni. Mily nehéz, sőt életveszélyes vállalatra vállalkozott *Csuka* örsvezető bátor csapata, azt megítélhetjük azon körülményből, hogy akkortájt a havason

20—22° hideg mellett helyenkint a hó méter magasságnyira feküdt, mely a sziklahasadékokat és mélyedéseket is betömve, azokat felismerhetetlenekké tette, miáltal a legénység egy félrelépés vagy elcsuszamlás folytán könnyen vakmerőségének áldozatául eshetett volna.

A *Csuka* örsvezető vezetése alatti járőr ily nehéz viszonyok között négy napi fáradságos nyomozás után kézrekerítette még Madrigánnak hat büntársát, csupa veszélyes közártalmú egyént és Madrigán s büntársai terhére 17 bűncselekményt, többnyire betörési lopást derített ki, melyeknek legnagyobb részét Madrigán megszökése óta ő maga követte el; úgy szintén kiderítette a járőr, hogy minden ökor- és lólopásban, mely az utolsó 9 hó lefolyása alatt a havason előfordult, Madrigán volt a főtényező és bünszerző.

De *Czimbalmos* címzetes őrmestert sem hagyta nyugodni a vágy, hogy Madrigánt kézrekerítse s mivel az időközben történekről tudomással nem birt, 1888. évi január hó 3-án üldözésére indult; útközben azonban találkozott már *Csuka* örsvezetővel, ki Madrigánt a tordai kir. törvényszékhez akarta kíséni. *Czimbalmos* címz. őrmester nem elégedett meg az eddig elért eredménnyel, a foglyokat átvette és négy napi fáradhatatlan nyomozás után kézrekerítette Madrigánnak az a. járai örskerületben volt büntársait számtalan bűnjellel együtt s terhükre nem kevesebb, mint 22 bűncselekményt derített ki.

Madrigánnak és vele együtt a vidék legveszélyesebb gonosztevőinek letartóztatása által végre megszabadult az annyi kárt szenvedett s oly soká nyugtalanított havasi lakosság egy veszélyes tolvajbandától és egy szomorú hírnévre vergődött fegyveres csavargótól, kinek kézrekerítése és az igazságszolgáltatás kezébe való átadása intézményünk jó hírnevét nem csekély mértékben növelte.

Az ezen esetnél tanusított kötelességű és buzgó magatartásért a m. kir. honvédelmi minister úr *Czimbalmos* József címz. őrmestert, *Csuka* Mátyás

örsvezetőt, *Izsák Márton* címz. örsvezetőt és *Szabó Lajos* s *Rusz Péter* csendőrököt dicsérő okirattal tüntette ki, míg a m. kir. belügyminister úr részükre 15—15 frtnyi jutalomdíjat engedélyezett.

*

6. *Horváth Lajos*, m. kir. VI. sz. csendőrkerületbeli csendőr.

Vas megye Nemes-Dömölk községében 1891. évi deczember hó 21-én délelőtt 11 órakor Kis István szalmafedelű háza kigyuladván, ettől csakhamar az ugyanazon udvarban 9 lépésnyi távolságban fekvő ugyancsak szalmafedelű ház, melyben Tar Ferencz lakott, szintén lánggra kapott.

A tűz kiütésekor *Horváth Lajos* és *Pöcze Dávid*, kis-czelli csendőrök épen a község evangélikus templomában isteni tiszteleten voltak, mihez — Karácsony napja lévén — örsparancsnokuktól engedélyt nyertek.

A tűz hírére nevezett csendőrök a többi hívekkel a vész színhelyére siettek s derekasan hozzáláttak a mentési munkálatokhoz.

E közben Tar József kétségbeesetten kezdett a körülállóknak panaszkodni, hogy neje az égő szobában rekedt; de miután úgy a szoba ablakai, mint a konyhának az udvarra nyíló ajtaja már lángban állott s az égő házak tetejéről lehullott zsarátnok miatt a szobához közeledni kivihetetlenné látszott: a mentést megkísérteni senkinek, még a veszélyeztetett nő férjének sem volt bátorsága.

Ekkor *Horváth* csendőr hű kötelességérzettől áthatva s felfogva azt, hogy a legkisebb késedelem is a nő halálát okozhatja, gyors elszántsággal egy lepedőt vízbe mártott s azt fejére kapva, az égő zsarátnokon át egy pillanat alatt az égő konyhaajtó előtt termett, ezt bezúzta s a konyhán át a szobába hatolt, hol a nőt a sok füst-belélegzés okozta szénmérgezés következtében már eszméletét veszítve, a padlón elterülve találta. Az alélt nőt erős karjával

átnyalábolva, vele ugyanazon úton melyen behatolt, ismét kimenekült és pedig ép jókor; mert, mire a konyha ajtaján kiért, a fojtó füst s elviselhetetlen hőségtől már maga is annyira elkábult, hogy a biztos haláltól megmentett nővel az ajtó előtt felhalmozódott égő zsarátnokba bukott, azonban végső erejét összeszedve ismét felugrott s a következő pillanatban a tűznél jelenlevők már úgy neki, mint az általa megmentett nőnek segítségére lehettek.

Horváth csendőr vízzel való locsoltatása folytán s a friss levegő behatása alatt alig tért magához, már is hősieles elszántságának újabb tanujelét adá. Ugyanis azon hírre, hogy a még mindig eszméletlen állapotban levő Tarné gyermeke az égő szobában visszamaradt: *Horváth* csendőr minden habozás nélkül a még fokozódottabb mérvben veszélyessé vált körülmények között másodszor is a szobába rohant, de — miután a gyermeket nem volt képes megtalálni s különben is az ajtón s ablakon betóduló fojtó füst és a nagy hőség miatt a szobában tartózkodni nem lehetett — csakhamar kénytelen volt a szabadba kijönni. Ekkor valaki a jelenlevők közül elkiáltotta magát, hogy az anya gyermekét az ágy alá rejtette: erre *Horváth* csendőr erejének végső megfeszítésével harmadszor is behatolt az égő házba, de ekkor is eredménytelenül.

Az elveszettnek vélt gyermek később az anya szüleinél épségben megtaláltatott.

Horváth Lajos csendőrnek ezen, a legveszedelmesebb körülmények között és saját életének veszélyeztetésével véghezvitt elszánt, önfeláldozó és emberbaráti tetteért a m. kir. honvédelmi minister úr teljes elismerését fejezte ki.

*

7. *Szabó* János, m. kir. III. sz. csendőrkerületbeli címzetes őrmester.